



Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)
<http://dx.doi.org/10.22067/PG.2024.85045.1248>

پژوهشی

تحلیلی بر رقابت‌های جناحی در انتخابات دوره ششم تا یازدهم مجلس شورای اسلامی در استان تهران^۱

رضا ساعی (کارشناس ارشد جغرافیای سیاسی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران)

Saei.reza92@gmail.com

زهرا پیشگاهی فرد (استاد گروه جغرافیای سیاسی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران. نویسنده مسئول)

zfard@ut.ac.ir

یاشار ذکی (دانشیار گروه جغرافیای سیاسی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران)

yzaki@ut.ac.ir

چکیده

انتخابات، یکی از شاخصه‌های توسعه سیاسی و بیانگر نقش مردم در حکومت است. جغرافیای انتخابات نیز زیرمجموعه‌ای از جغرافیای سیاسی است که جنبه‌های جغرافیایی انتخابات را مورد بررسی قرار می‌دهد. هدف از انجام این پژوهش بررسی میزان نفوذ جناح‌های سیاسی در حوزه‌های انتخابیه استان تهران بوده و از این رو دو سوال اصلی مورد بررسی قرار گرفته است. ۱- عملکرد دو جناح سیاسی اصلی کشور و نیز نمایندگان مستقل در هر یک از حوزه‌های انتخابیه استان تهران در طول دوره‌های ششم تا یازدهم انتخابات مجلس شورای اسلامی در کسب کرسی‌های مجلس چگونه بوده است؟ ۲- جناح‌های سیاسی در کدام حوزه‌های انتخابیه استان تهران توانسته‌اند ثبات پیروزی داشته باشند؟ پژوهش حاضر با روش توصیفی - تحلیلی و با جمع‌آوری داده‌ها به صورت کتابخانه‌ای و اینترنتی و استفاده از ابزارهایی نظیر نقشه‌ها، جداول و نمودارها نتایج ادوار ششم تا یازدهم انتخابات مجلس شورای اسلامی در شش حوزه انتخابیه استان تهران را مد نظر قرار داده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد با وجود برتری نسبی جناح اصول‌گرایی در استان تهران، هیچ‌یک از جناح‌های سیاسی ثبات پیروزی نداشتند و جهت‌گیری اکثریت حوزه‌های انتخابیه این استان، سیال بوده است. از سوی دیگر آمارهای پژوهش نشان می‌دهد با افزایش میزان مشارکت، اصلاح‌طلبان کرسی‌های بیشتری را در

^۱ - این مقاله مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول تحت عنوان "سنجش میزان نفوذ جناح‌های سیاسی بر کرسی‌های مجلس شورای اسلامی از دوره ششم به بعد و تاثیر آن بر مهندسی آرای حوزه‌های انتخابیه" به راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم می‌باشد.

اختیار داشتند و از طرفی در دوره‌هایی که اصلاح‌طلبان کرسی‌های بیشتری در مجلس را به دست آورده‌اند، میزان مشارکت در دوره بعدی، کاهش یافته است.

واژگان کلیدی: انتخابات، انتخابات مجلس شورای اسلامی، جغرافیای انتخابات، حوزه انتخابیه.

مقدمه

انتخابات، فرآیندی است که در آن مردم در شکل‌گیری نهادهای سیاسی و تعیین متصدیان اعمال اقتدار سیاسی سهیم می‌شوند. (Dara and Sadeghi, 2021:365) انتخابات از یک سو پایه‌های قدرت اجتماعی را نشان می‌دهد و از سوی دیگر ملاک خوبی برای ارزیابی توزیع قدرت در جامعه است (Shahram Nia and Molaei, 2010:136) آشکارترین حلقه پیوند مشارکت و مشروعیت، «انتخابات منصفانه و عادلانه» است (Kaviani Rad and Azizi Kaveh, 2012:5).

علی‌رغم برگزاری انتخابات متعدد در جمهوری اسلامی ایران، پژوهش‌های مرتبط با جغرافیای انتخابات به میزان نسبتاً اندکی صورت گرفته است. در این پژوهش‌ها بیشتر جغرافیای انتخابات ریاست جمهوری مد نظر بوده و نتایج انتخابات مجلس شورای اسلامی کمتر مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. این در حالی است که جغرافیای انتخابات، این امکان را فراهم می‌سازد تا جناح‌های سیاسی شناخت بیشتری از مردم حوزه‌های انتخابیه و سلیق آن‌ها به دست آورده و تلاش هدفمندتری برای تأثیرگذاری بر شهروندان و در نتیجه کسب آرای آن‌ها داشته باشند. به عبارت دیگر گروه‌های سیاسی با مطالعه نتایج پژوهش‌های جغرافیای انتخابات می‌توانند برنامه‌ریزی دقیقی برای انتخابات و نیز نحوه تبلیغات مناسب برای کسب آراء بیشتر در حوزه‌های انتخابیه داشته باشند. (Pishgahi Fard and Seyedi Asal, 2013:96)

از سوی دیگر با توجه به اهمیت استان تهران به عنوان پرجمعیت‌ترین و متراکم‌ترین استان کشور، حوزه‌های انتخابیه این استان به عنوان قلمرو مکانی پژوهش مد نظر قرار گرفت. بدون شک حوزه انتخابیه شهر تهران به عنوان پایتخت کشور مهم‌ترین و تأثیرگذارترین حوزه انتخابیه در انتخابات مجلس شورای اسلامی است که ریاست هشت دوره نمایندگان تهرانی بر مجلس شورای اسلامی گواه این موضوع می‌باشد. نکته مهم دیگر قلمرو زمانی پژوهش می‌باشد؛ رقابت جناح‌های سیاسی و تلاش آن‌ها برای به دست گرفتن حداکثری کرسی‌های مجلس از دوره ششم به بعد شکل جدی‌تری به خود گرفت و از این دوره به بعد شاهد رقابت تنگاتنگ دو طیف سیاسی اصلی کشور (اصول‌گرا و اصلاح طلب) هستیم که در این پژوهش بررسی علمی نتایج این رقابت‌ها مد نظر بوده است.

در این پژوهش با بررسی نتایج انتخابات مجلس شورای اسلامی در خلال دوره‌های ششم تا یازدهم مجلس شورای اسلامی، تلاش شده جهت‌گیری حوزه‌های انتخابیه استان تهران نسبت به جناح‌های سیاسی در طول

انتخابات این دوره‌ها مورد بررسی قرار گیرد و مشخص شود هر یک از جناح‌های سیاسی در کدام یک از حوزه‌های انتخابیه توانسته جایگاه مردمی باثبات‌تری در اختیار داشته باشند؛ بر این اساس سوال‌های اصلی پژوهش عبارتند از: ۱- عملکرد دو جناح سیاسی اصلی کشور و نیز نمایندگان مستقل در هر یک از حوزه‌های انتخابیه استان تهران در طول دوره‌های ششم تا یازدهم انتخابات مجلس شورای اسلامی در کسب کرسی‌های مجلس چگونه بوده است؟ ۲- جناح‌های سیاسی در کدام حوزه‌های انتخابیه استان تهران، توانستند ثبات پیروزی داشته باشند؟

پیشینه پژوهش

در ایران به‌ویژه در طی دو دهه اخیر تحقیقاتی در زمینه جغرافیای سیاسی انتخابات صورت پذیرفته که تمرکز این تحقیقات عمدتاً انتخابات ریاست‌جمهوری بوده است. زهرا پیشگاهی‌فرد برای اولین بار با اجرای طرح ملی جغرافیای انتخابات پارلمانی در سال ۱۳۷۹ ه.ش که مربوط به بررسی و تجزیه و تحلیل نتایج انتخابات ادوار اول تا پنجم مجلس شورای اسلامی می‌باشد، بحث جغرافیای انتخابات را به‌طور جدی آغاز نمود. همچنین دکتر پیشگاهی‌فرد، در مقاله‌ای با عنوان « مبانی جغرافیایی خاستگاه آراء مردم در هشتمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی» در سال ۱۳۸۷ ه.ش به بررسی عوامل مشارکت شهروندان در هشتمین دوره انتخابات مجلس پرداخته‌اند و این عوامل را در فضای سیاسی نواحی مختلف جغرافیایی ایران مورد مقایسه قرار داده‌اند. (Pishgahi Fard, 2008:109) ایشان همچنین درباره بررسی جغرافیای انتخابات در استان‌های نظیر گیلان، همدان، خوزستان، سیستان و بلوچستان و غیره مقاله‌هایی ارائه و رفتار انتخاباتی مردم این حوزه‌ها را در قالب الگوهایی قابل تحلیل بررسی نموده‌اند. (Pishgahi Fard and Bai Lasheki, 2008:93)

اعظمی و حیدری نیز در رابطه با جغرافیای انتخابات پارلمانی پژوهشی انجام داده‌اند. آن‌ها در مقاله‌ای با عنوان «تبیین عوامل مؤثر بر شکل‌گیری پایگاه رأی نامزدها و نمایندگان در انتخابات مجلس شورای اسلامی» در سال ۱۳۹۷ ه.ش ابراز می‌دارند که پایگاه آراء نامزدها و نمایندگان در هر حوزه انتخابیه تحت تأثیر ساختار اجتماعی، نوع نگرش و جهان‌بینی رأی‌دهندگان شکل می‌گیرد. (Azami and Heydari, 2018:1)

رضا صفری شالی نیز در مقاله‌ای با عنوان «بررسی رفتار رأی‌دهندگی ایرانیان در انتخابات مجلس شورای اسلامی» که در سال ۱۳۹۴ ه.ش منتشر شده است، معتقد است بین شرایط اجتماعی افراد و گرایش سیاسی آنان، رابطه مستقیمی وجود دارد و آنچه توانسته افراد را تشویق کند تا در انتخابات شرکت کرده و رأی دهند، شرایط اجتماعی، محیطی، اقتصادی و فرهنگی افراد رأی‌دهنده می‌باشد. به‌طور کلی مهم‌ترین تمایز این پژوهش با موارد فوق، مربوط به قلمرو مکانی و زمانی پژوهش می‌باشد. (Safarshali, 2015:119)

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد رشته جغرافیای سیاسی است که به لحاظ نوع پژوهش، توصیفی - تحلیلی بوده و از نظر کیفیت، کاربردی می‌باشد. روش جمع‌آوری داده‌های پژوهش به صورت کتابخانه‌ای و اینترنتی بوده و آمارها و داده‌های مربوطه نیز از درگاه‌های اینترنتی وزارت کشور و مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی به دست آمده است. در این پژوهش از ابزارهایی نظیر نقشه‌ها، جداول و نمودارها برای بیان بهتر تحلیل‌ها استفاده شده است.

در رابطه با قلمرو پژوهش، قلمرو موضوعی بررسی نتایج انتخابات مجلس شورای اسلامی، قلمرو مکانی پژوهش حوزه‌های انتخابیه استان تهران و قلمرو زمانی بررسی شده در این پژوهش، انتخابات ادوار ششم تا یازدهم مجلس شورای اسلامی (سال‌های ۱۳۷۸ الی ۱۳۹۸) می‌باشد. شایان ذکر است با توجه تشکیل استان البرز و جدایی حوزه انتخابیه کرج در سال ۱۳۸۹ ه.ش از حوزه‌های انتخابیه استان تهران، نتایج حوزه‌های انتخابیه این استان در این پژوهش مد نظر قرار نگرفته است.

در این پژوهش با توجه به ماهیت پژوهش و لزوم آگاهی از گرایش سیاسی نمایندگان راه‌یافته به مجلس شورای اسلامی در ابتدای امر، لیست نمایندگان ادوار ششم تا یازدهم حوزه‌های انتخابیه استان تهران از درگاه اینترنتی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی دریافت شد. با توجه به این‌که تشخیص صحیح گرایش سیاسی نمایندگان راه‌یافته به مجلس، اساس تجزیه و تحلیل‌های بعدی پژوهش بود؛ تعیین نمودن این مهم با حساسیت و دقت بالا در دستور کار قرار گرفت و با استفاده از متن نطق‌های میان‌دستور نمایندگان در ادوار مد نظر مجلس، عضویت در فراکسیون‌های جناحی، سخنرانی‌ها و مصاحبه‌های این نمایندگان با خبرگزاری‌های معتبر کشور، صفحات و وبلاگ‌های شخصی، حضور در لیست‌های انتخاباتی احزاب و نظایر آن، گرایش سیاسی نمایندگان استان برای استفاده در تحلیل‌های بعدی تعیین شد. از سوی دیگر برای بیان کاربردی‌تر نتایج این پژوهش به ارائه نقشه از حوزه‌های انتخابیه نیاز بود که اقدام در این زمینه مورد توجه قرار گرفت. به همین منظور با تهیه لیست حوزه‌های انتخابیه از درگاه اینترنتی وزارت کشور و نیز دریافت محدوده‌های هر شهرستان و بخش با استفاده از برنامه Arc GIS نسخه ۱۰.۸ اقدام به ترسیم نقشه‌ها به تفکیک حوزه‌های انتخابیه گردید.

مبانی نظری پژوهش

جغرافیای انتخابات

جغرافیای انتخابات، اولین بار در سال ۱۹۱۳ م توسط دانشمند فرانسوی آندره زیگفرید مطرح گردید (Pishgahi Fard, 1995:43). در جغرافیای انتخابات، جغرافیادانان به دنبال ارزیابی این موضوع هستند که

چگونه مجموع علل (قومیت، طبقه یا پایگاه اجتماعی و اقتصادی، مذهب، محیط جغرافیایی و نظایر آن) می‌توانند با هم، ولی به شیوه‌ای متفاوت در مکان‌های مختلف که پیشینه تاریخی و فرهنگی ناهمگون دارند در تحلیل الگوی گزینش سیاسی و در ترکیب نمایندگان محلی، ناحیه‌ای و ملی اثرگذار باشند (Agnew, 1997: 138). به عبارتی جغرافیای انتخابات برای مطالعه کنش متقابل پدیده‌های فضای جغرافیایی (مکان، هویت مکانی، تعلق مکانی، عناصر، عامل طبیعی و غیره) و انتخابات به وجود آمده است (Kaviani, 2019: 64). Rad and Qarebeigi, 2019: 64 جغرافیای سیاسی به مطالعه آن بخش از انتخابات می‌پردازد که نشان‌گر اثرگذاری محیط بر رفتار انتخاباتی باشد (Muir, 2000: 21) و می‌تواند ابعاد جدیدی را به مباحث مطالعاتی انتخابات بیفزاید. (Taylor and Johnston, 2007: 3)

پیش‌نیاز انتخابات و تعیین نمایندگان مردم، تقسیم سرزمین به حوزه‌های انتخاباتی با مرزهای مشخص و متناسب با ویژگی‌های جغرافیایی، پذیرش عمومی و وضع قوانین انتخاباتی است. کانون مطالعاتی جغرافیای انتخابات، حوزه‌های انتخاباتی است. این محدوده‌های جغرافیایی در مقام بستری به منظور انتخاب نمایندگان در سطوح مقیاس‌های مختلف محلی، ناحیه‌ای و ملی تأثیر قطعی بر ترکیب و کارکرد نهادهای سیاسی حکومت دارد. از این رو، ناحیه‌بندی سرزمین به حوزه‌های انتخاباتی، بر پایه شماری از شناسه‌های جمعیتی، فرهنگی، سرزمینی و بهره‌گیری از سامانه اطلاعات جغرافیایی، کانون توجه جغرافیای انتخابات است (Kaviani Rad, 2007: 497).

رویکردهای مطالعاتی انتخابات

عمده مطالعات نخستین در گستره ادبیات جغرافیای انتخابات متأثر از رویکرد جبرگرایی محیطی بوده است. تا دهه ۱۹۸۰ م. مطالعات جغرافیایی انتخابات به سه زمینه سنتی آن یعنی ماهیت رأی‌گیری، عوامل مؤثر بر رأی‌گیری و الگوی نمایندگی محدود می‌شد؛ اما با انتشار کتاب ارشر و تیلور (۱۹۸۱) زمینه‌های جدیدی با عنوان پویایی‌شناسی انتخاباتی و تغییرات تاریخی در جغرافیای انتخابات به ادبیات این حوزه اضافه شد (Lotfi and Abdollahzade, 2017: 37). به‌طور کلی پژوهش‌های مختلفی در قلمرو جغرافیای انتخابات

صورت گرفته که می‌توان آن‌ها را در قالب محورهای زیر طبقه‌بندی کرد:

۱. بررسی تأثیر عوامل محیطی و فضایی بر الگوی رأی‌دهی؛
۲. سازماندهی فضایی انتخابات بر مبنای حوزه‌های انتخاباتی؛
۳. بررسی نسبت ویژگی‌های جمعیتی با تنوع فضایی الگوهای رأی‌گیری؛
۴. بررسی الگوی فضایی نمایندگی و مطالعه روند تبدیل آراء به کرسی نمایندگی؛

۵. بررسی الگوی فضایی توزیع قدرت که در الگوهای نمایندگی و راهکارهای اجرایی انعکاس می‌یابد. (Taylor, 1979: 272)

جغرافیای تصمیم‌گیری

تصمیم‌گیری، فرآیند ارزیابی راه‌های مختلف و انتخاب یک شیوه عمل برای حل مسأله است (Razi, 2001: 198). رأی‌دهی افراد در مقام یک نوع تصمیم و گزینش در ارتباط با داوطلب و جریان سیاسی، سازنده الگوی رأی‌گیری خاصی است که عموماً در جغرافیای تصمیم‌گیری مورد مطالعه قرار می‌گیرد؛ به این مفهوم که ساکنان هر محدوده در گزینش نماینده سیاسی، معیارها و زمینه‌هایی را مد نظر قرار می‌دهند که با انگاره‌های ذهنی و نیازهای محیطی ساکنان (رأی‌دهندگان (متناسب است (Kaviani Rad and Veisi, 2008: 7). به‌طور کلی می‌توان نظریه‌های رفتارهای انتخاباتی را به سه دسته تقسیم کرد:

الف) نظریه ایدئولوژی مسلط: این نظریه بیان می‌کند که هرچند افراد خود انتخاب می‌کنند اما انتخاب‌های فردی بر اساس ایدئولوژی مسلط شکل می‌گیرد. همچنین عامل دیگری که در انتخابات فردی تأثیر دارد، تبلیغات رسانه‌های گروهی است. در ایدئولوژی مسلط، فرد تحت تأثیر آموزشی است که حکومت می‌دهد. در این نظریه افراد کاندیداهایی را انتخاب می‌کنند که با ایدئولوژی حکومت همگام باشند. بنابراین نگرش-های رأی‌دهندگان با عقاید ایدئولوژی مسلط مطابقت دارد.

ب) نظریه انتخاب عقلایی: معتقدان به این نظریه در تبیین آن بیان داشته‌اند که پدیده‌های اجتماعی حاصل افعال آدمیان است و آدمیان فاعلانی هستند که ارزش، اعتقاد و هدف بر افعالشان حکومت می‌کند. آنتونی دوانز پیشگام در کاربرد این نظریه در رفتارهای انتخاباتی و حزبی می‌باشد. طبق این نظریه افراد موجوداتی کاملاً عقلانی هستند که بر اساس منافع خودشان دست به انتخاب می‌زنند و می‌توانند تشخیص دهند کدام گزینه مناسب‌تر است. در این نظریه افراد سعی می‌کنند به شخص یا اشخاصی رأی دهند که بیشترین منافع آن‌ها را تأمین می‌کنند و به‌عبارتی بر اساس سود و زیان خودشان عمل می‌کنند.

ج) نظریه هویت حزبی - جناحی: این نظریه مبتنی بر دلبستگی روان‌شناختی مردم به احزاب است. در اصل افراد به گروه‌های اجتماعی گوناگون دلبستگی دارند که این‌گونه دلبستگی‌ها به‌شکل عضویت یا هواداری نسبت به حزب، سازمان و انجمن نمود می‌یابد و همین دلبستگی فرد باعث می‌شود رأی‌دهنده وفاداری گروهی را جانشین قضاوت سیاسی کند. در این صورت فرد با فکر خود رأی نمی‌دهد؛ بلکه استانداردهای دوستان، همکاران و طبقه است که او را راهنمایی می‌کند تا به چه کسی رأی دهد (Atarzadeh and Tavassoli, 2010: 181).

یافته‌های تحقیق

استان تهران با وسعت ۱۲۹۸۱ کیلومتر مربع و جمعیتی بالغ بر ۱۳ میلیون و ۲۶۷ هزار نفر (درگاه اینترنتی مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵) از شش حوزه انتخابیه تشکیل شده که مطابق جدول شماره (۱) تعداد ۳۵ نماینده با آرای مردم استان به مسند نمایندگی مجلس را پیدا می‌کنند. در میان تمامی استان‌های کشور، استان تهران بیشترین تعداد نماینده را در مجلس شورای اسلامی در اختیار دارد.

جدول ۱- حوزه‌های انتخابیه استان تهران و تعداد نمایندگان

تعداد نماینده	حوزه انتخابیه	ردیف	تعداد نماینده	حوزه انتخابیه	ردیف
1	رباط‌کریم / بهارستان	4	30	تهران / ری / شمیرانات / اسلام‌شهر / پردیس	1
1	شهریار / قدس / ملارد	5	1	پاکدشت	2
1	ورامین / پیشوا / قرچک	6	1	دماوند / فیروزکوه	3

منبع: (ستاد انتخابات وزارت کشور، ۱۴۰۱)

در ابتدا نتایج ادوار ششم تا یازدهم به صورت اجمالی مورد بررسی قرار گرفته است:

نتایج دوره‌های ششم و هفتم انتخابات مجلس شورای اسلامی

ششمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی در ۲۹ بهمن ماه سال ۱۳۷۸ ه.ش برگزار گردید. در این دوره رقابت‌ها در حوزه انتخابیه تهران، اصلاح‌طلبان موفق به کسب ۲۹ کرسی از ۳۰ کرسی نمایندگی این حوزه انتخابیه شدند و تنها یک نماینده با گرایش اصول‌گرایی در مجلس حضور داشته است. در دوره هفتم انتخابات که در ۱ اسفند سال ۱۳۸۲ ه.ش برگزار شد، شرایط به‌طور کلی تغییر کرد و این‌بار اصول‌گرایان با ۲۸ نماینده از حوزه انتخابیه تهران در مجلس حضور داشتند و ۲ کرسی باقیمانده در اختیار نمایندگان اصلاح‌طلب قرار گرفت.

در دوره‌های ششم و هفتم در دو حوزه انتخابیه دماوند و شهریار نتایج کاملاً مشابهی رقم خورد و تنها نماینده این حوزه‌های انتخابیه در دوره ششم اصلاح‌طلب و در دوره بعدی اصول‌گرا بوده است. در حوزه انتخابیه پاکدشت اصلاح‌طلبان موفق شدند هر دو کرسی دوره‌های ششم و هفتم را از آن خود نمایند. در حوزه ورامین نیز دو کرسی ادوار ششم و هفتم به نمایندگان مستقل تعلق داشته است. در حوزه انتخابیه رباط‌کریم نماینده راه‌یافته به مجلس در دوره ششم به صورت مستقل موفق به کسب آراء مردمی شد و در دوره بعدی این کرسی در اختیار اصول‌گرایان قرار گرفت.

نتایج دوره‌های هشتم و نهم انتخابات مجلس شورای اسلامی

در هشتمین دوره انتخابات مجلس که در ۲۴ اسفند ۱۳۸۶ ه.ش برگزار شد در حوزه انتخابیه تهران باز هم اصول‌گرایان عملکرد موفق‌تری در راه‌یابی به مجلس داشتند و توانستند از مجموع ۳۰ کرسی نمایندگی این حوزه انتخابیه، ۲۷ کرسی را در اختیار بگیرند. ۳ کرسی باقیمانده این حوزه انتخابیه نیز در اختیار اصلاح-طلبان بود. انتخابات دوره نهم نیز در ۱۲ اسفند ۱۳۹۰ ه.ش برگزار شد و نتایج تقریباً مشابهی با دوره قبل در حوزه انتخابیه تهران به ثبت رسید. در این دوره، اصول‌گرایان ۲۸ کرسی و اصلاح‌طلبان ۲ کرسی از مجموع ۳۰ کرسی نمایندگی حوزه انتخابیه تهران را در اختیار داشتند.

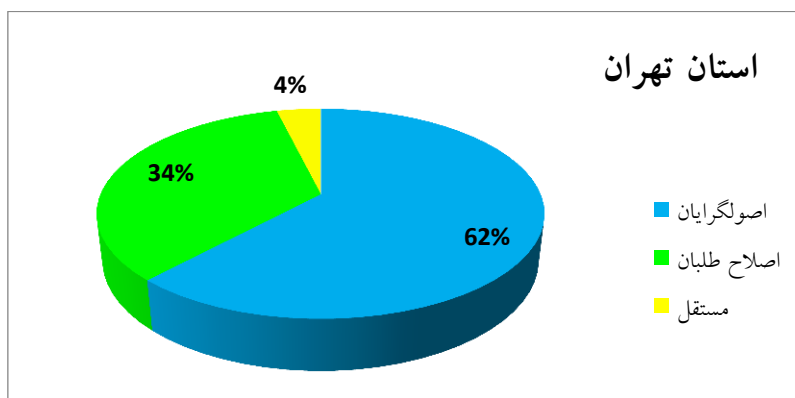
در حوزه انتخابیه پاکدشت و نیز حوزه انتخابیه ورامین تمامی نمایندگان راه‌یافته به مجلس در دوره‌های هشتم و نهم از جناح اصول‌گرا بودند و در حوزه انتخابیه شهریار نیز در هر دو دوره هشتم و نهم کرسی نمایندگی در اختیار نماینده‌ای مستقل بود. در حوزه انتخابیه دماوند نماینده راه‌یافته به مجلس در دوره هشتم به صورت مستقل به پیروزی رسید و در دوره بعدی این کرسی در اختیار اصول‌گرایان قرار گرفت. در حوزه انتخابیه رباط کریم نیز اصول‌گرایان کرسی نمایندگی دوره هشتم را در اختیار داشتند و در دوره نهم این کرسی به نماینده‌ای مستقل، اختصاص یافت.

نتایج دوره‌های دهم و یازدهم انتخابات مجلس شورای اسلامی

پس از سه دوره پیشتازی اصول‌گرایان در حوزه انتخابیه تهران، در انتخابات دوره دهم که در ۷ اسفند ۱۳۹۴ ه.ش برگزار شد، اصلاح‌طلبان با کسب ۲۹ کرسی نمایندگی این حوزه انتخابیه پیروزی مقتدرانه‌ای را به نام خود به ثبت رساندند. در این دوره تنها یک نماینده اصول‌گرا از حوزه انتخابیه تهران در مجلس حضور داشته است. این پیروزی اصلاح‌طلبان تداوم نداشت و آن‌ها در دوره یازدهم انتخابات مجلس که در ۲ اسفند ۱۳۹۸ ه.ش برگزار شد نتوانستند هیچ‌کدام از کرسی‌های نمایندگی حوزه انتخابیه تهران را در اختیار داشته باشند و تمام ۳۰ نماینده راه‌یافته به مجلس در این دوره از حوزه انتخابیه تهران، گرایش اصول‌گرایی داشتند. در دوره‌های دهم و یازدهم نتایج سه حوزه انتخابیه پاکدشت، دماوند و شهریار کاملاً مشابه بوده است به نحوی که در دوره دهم اصلاح‌طلبان پیروز رقابت‌ها بوده‌اند و در دوره یازدهم کرسی‌های این سه حوزه انتخابیه در اختیار نمایندگان مستقل قرار گرفته است. در حوزه انتخابیه ورامین اصول‌گرایان فاتح کرسی مجلس دهم بوده و دوره یازدهم نماینده‌ای مستقل به پیروزی دست یافته است. در حوزه انتخابیه رباط کریم نیز در هر دو دوره دهم و یازدهم اصول‌گرایان موفق به کسب آراء مردم برای حضور در مجلس شورای اسلامی شدند.

وضعیت کلی جناح‌های سیاسی در کسب کرسی‌های مجلس

با توجه به توضیحات ارائه شده در خلال دوره‌های ششم تا یازدهم مجلس شورای اسلامی در استان تهران، اصول‌گرایان توانستند با اختلاف نسبتاً قابل توجهی توفیق بیشتری در کسب کرسی‌های نسبت به رقیب خود داشته باشند؛ به طوری که بیش از ۶۰ درصد از نمایندگان پیروز در دوره‌های ششم تا یازدهم را نمایندگان این طیف سیاسی تشکیل دهند. از مجموع تعداد ۲۱۰ کرسی نمایندگی مجلس در خلال دوره‌های ششم تا یازدهم، جناح اصول‌گرا ۱۳۰ نماینده در مجلس داشته است و با اختلاف نسبتاً بالایی، اصلاح‌طلبان به ۷۲ کرسی و نمایندگان مستقل نیز به ۸ کرسی دست یافتند.

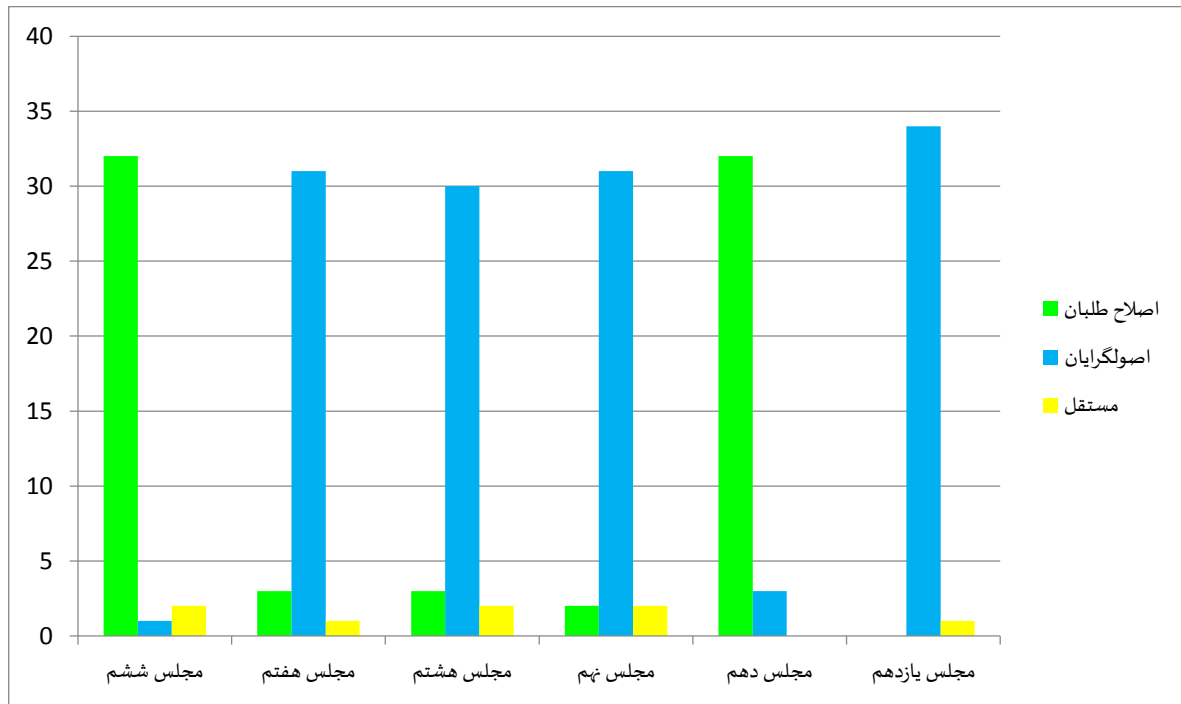


شکل ۱- گرایش نمایندگان راه‌یافته به مجلس شورای اسلامی در دوره‌های ششم تا یازدهم در استان تهران
منبع (Authors, 2023):

در تحلیل دوره‌ای نتایج انتخابات برگزار شده در استان تهران، دوره‌های هفتم، هشتم، نهم و یازدهم را می‌توان دوره پیروزی اصول‌گرایان دانست. در مقابل دوره‌های ششم و دهم نیز دوره‌هایی بوده‌اند که اصلاح‌طلبان توانسته‌اند بر رقیب سیاسی خود غلبه نمایند.

بهترین عملکرد اصول‌گرایان در طول شش دوره اخیر انتخابات مجلس شورای اسلامی در دوره یازدهم رقم خورده است که از ۳۵ نماینده راه‌یافته به مجلس ۳۴ نفر را نمایندگان این جناح تشکیل دادند. از طرفی دوره ششم، دوره ناکامی اصول‌گرایان بوده که تنها یک نماینده از جناح راست موفق به اخذ آرای مردمی شد. اصلاح‌طلبان نیز در هر دو دوره پیروزی خود (ششم و دهم) موفق به کسب ۳۲ کرسی استان در مجلس شورای اسلامی شدند. در مقابل، در دوره یازدهم انتخابات مجلس، عدم موفقیت اصلاح‌طلبان نمود بالاتری نسبت به سه دوره دیگر شکست اصلاح‌طلبان دارد؛ چرا که هیچ کاندیدایی وابسته به این جناح در لیست راه‌یافتگان به مجلس مشاهده نمی‌شود.

در کنار نمایندگان دو جناح اصلی کشور، مستقلین نیز بعضاً موفق به حضور در مجلس شدند. بالاترین تعداد نمایندگان مستقل در طول دوره‌های مورد بررسی به دوره‌های ششم، هشتم و نهم باز می‌گردد که در این دوره‌ها نیز تنها ۲ کرسی از ۳۵ کرسی موجود به نمایندگان مستقل اختصاص یافت. در مقابل در دوره دهم، هیچ کاندیدایی به صورت مستقل موفق به ورود به مجلس نشد.

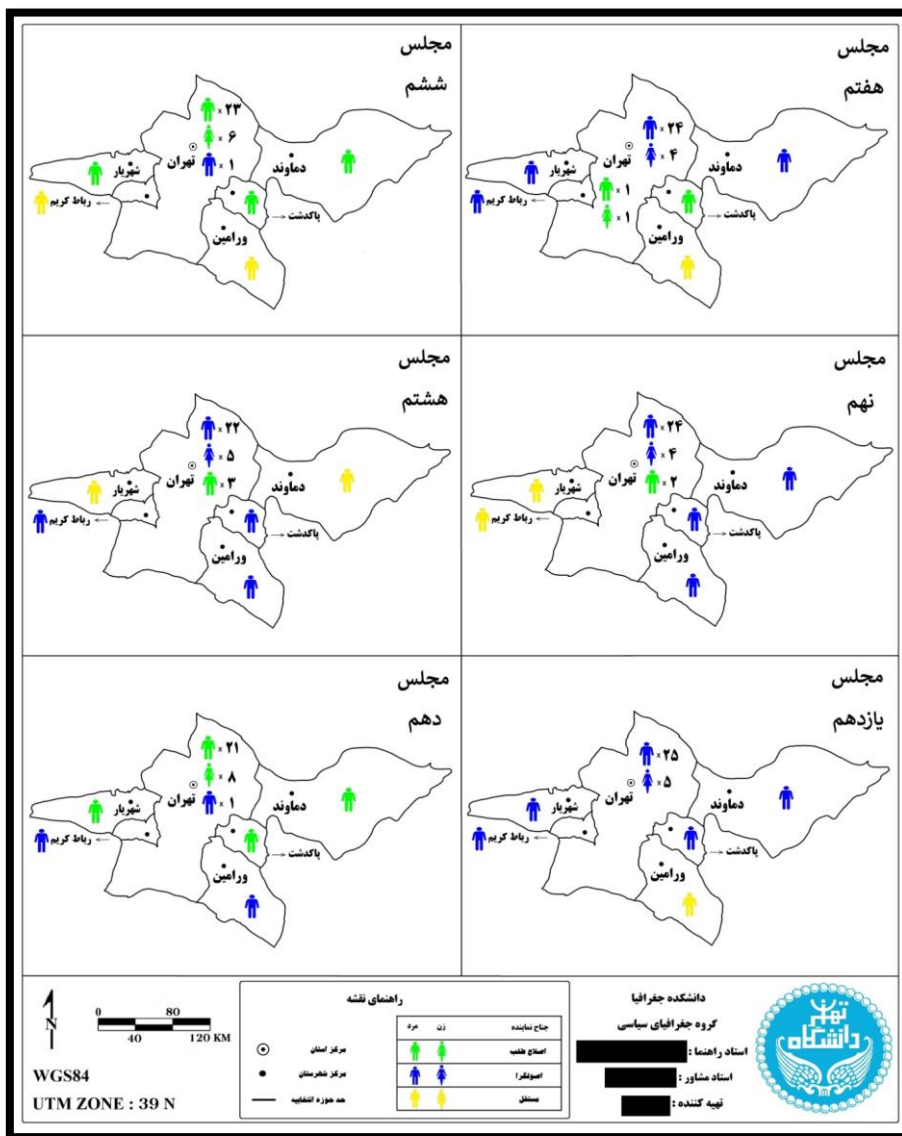


شکل ۲- فراوانی گرایش‌های سیاسی در دوره‌های ششم تا یازدهم مجلس شورای اسلامی در استان تهران
منبع: (Authors, 2023):

استان تهران دارای ۶ حوزه انتخابیه می‌باشد که در طول ۶ دوره انتخابات در مجموع ۳۶ رقابت انتخاباتی در استان شکل گرفته است. از این تعداد رقابت سهم اصولگرایان ۱۹ پیروزی، اصلاح‌طلبان ۹ پیروزی و مستقلین ۸ پیروزی بوده است.

در بررسی حوزه‌های انتخابیه استان، به لحاظ کسب بیشترین تعداد پیروزی در یک حوزه، اصولگرایان قرار دارند که در دو حوزه تهران/ری/شمیرانات/اسلام‌شهر/پردیس و رباط‌کریم/بهارستان از ۶ دوره رقابت در ۴ دوره موفق به کسب آرای مردم برای حضور در مجلس گردیدند. در مقابل در حوزه انتخابیه شهریار/قدس/ملارد اصولگرایان توفیق چندانی نداشته و از ۶ دوره تنها در ۲ دوره به پیروزی دست یافتند. در سوی مقابل، مؤفق‌ترین عملکرد اصلاح‌طلبان در حوزه‌های انتخابیه استان تهران، کسب ۳ پیروزی از ۶ دوره انتخابات در یک حوزه انتخابیه می‌باشد که این امر در حوزه انتخابیه پاکدشت صورت گرفته است. از طرفی در دو حوزه انتخابیه رباط کریم/بهارستان و ورامین/پیشوا/قرچک بیشترین ناکامی اصلاح‌طلبان را شاهد

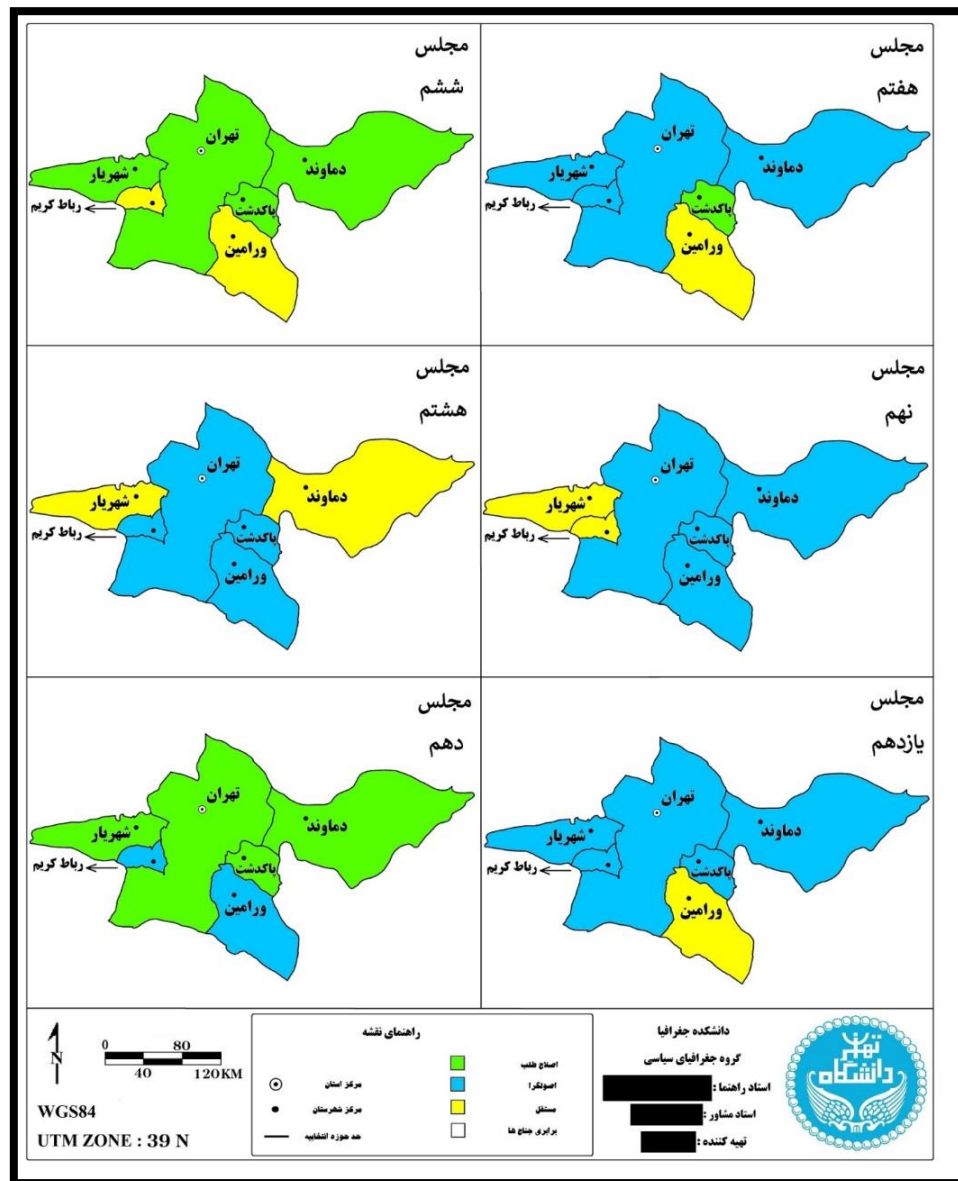
بودیم. به طوری که اصلاح‌طلبان نتوانستند هیچ نماینده‌ای از این دو حوزه در خلال دوره‌های ششم تا یازدهم در مجلس داشته باشند.



شکل ۳- پراکنش جغرافیایی گرایش‌های سیاسی نمایندگان استان تهران در دوره‌های ششم تا یازدهم مجلس شورای

اسلامی

منبع (Authors, 2023):

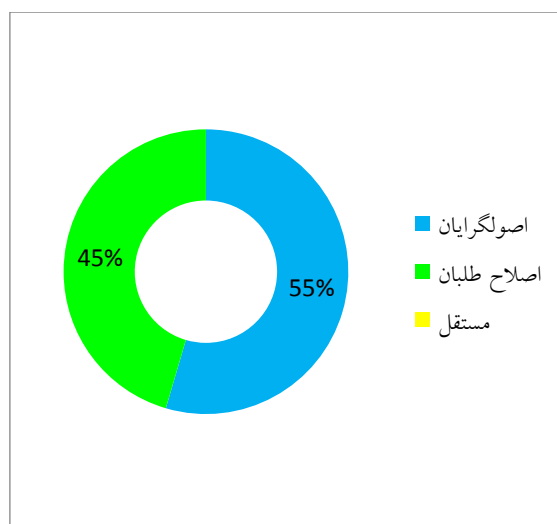


شکل ۴- گرایش‌های سیاسی پیروز در حوزه‌های انتخابیه استان تهران از دوره ششم الی یازدهم مجلس شورای اسلامی

منبع (Authors, 2023)

در رابطه با نمایندگان مستقل در استان تهران نمایندگان مستقل، مقبولیت بالایی نداشته و در مجموع حدود ۴ درصد از راه‌یافتگان به مجلس از این طیف بودند. بیشترین مقبولیت نمایندگان مستقل مربوط به حوزه انتخابیه ورامین/پیشوا/قرچک می‌باشد که در این حوزه از ۶ کرسی موجود ۳ کرسی به نمایندگان مستقل اختصاص یافته است. در مقابل در دو حوزه انتخابیه تهران/ری/شمیرانات/اسلامشهر/پردیس و پاکدشت هیچ

نماینده‌ای خارج از دو جناح سیاسی اصلی کشور، موفق به حضور در مجلس نشده است. این ناکامی مستقلین زمانی نمود بیشتری می‌یابد که در حوزه تهران با ۳۰ نماینده در هر دوره انتخابات و مجموع ۱۸۰ کرسی در ادوار ششم تا یازدهم هیچ نماینده مستقلی وجود ندارد. البته این امر را می‌توان با تمرکز تبلیغات جناح‌های سیاسی کشور در شهر تهران و رأی‌دهی مردم به لیست‌های انتخاباتی جناح‌ها مرتبط دانست. نکته دیگری که در رابطه با انتخابات مجلس در استان تهران وجود دارد، بانوان راه‌یافته به مجلس می‌باشند. در طول دوره‌های ششم تا یازدهم انتخابات مجلس شورای اسلامی ۳۳ تن از نمایندگان اُنات موفق به کسب اعتماد مردم استان شدند که از این تعداد ۱۸ نفر دارای گرایش اصول‌گرایانه و ۱۵ نفر نیز دارای گرایش اصلاح‌طلبانه بودند.



شکل ۵- گرایش سیاسی نمایندگان اُنات راه‌یافته به مجلس شورای اسلامی در دوره‌های ششم تا یازدهم در استان

تهران

منبع (Authors, 2023)

مقایسه عملکرد اصلاح‌طلبان در حوزه‌های انتخابیه استان تهران با سایر استان‌های کشور مطابق جدول شماره ۲ نشان می‌دهد کاندیداهای این جناح در انتخابات ادوار ششم تا یازدهم میانگین ۳۴.۲۸ درصد آرا استان‌های کشور را کسب نمودند و این در حالی است که میانگین کلی استان‌های کشور ۲۷.۲۰ درصد می‌باشد. مقایسه این آمار نشان می‌دهد اصلاح‌طلبان در تهران به نسبت سایر استان‌های کشور عملکرد موفق‌تری داشتند و استان تهران به لحاظ میانگین عملکرد این جناح در بین استان‌های کشور در جایگاه ششم قرار گرفت.

جدول ۲- میانگین درصد آرا کسب‌شده توسط اصلاح‌طلبان در ادوار ششم تا یازدهم انتخابات مجلس شورای اسلامی

منبع (Authors, 2023)

رتبه	نام استان	میانگین درصد آرا	رتبه	نام استان	میانگین درصد آرا
1	یزد	54.16	17	فارس	26.85
2	کرمان	38.33	18	گیلان	25.64
3	آذربایجان غربی	37.5	19	سیستان و بلوچستان	25
4	قزوین	37.5	20	کرمانشاه	25
5	اردبیل	35.71	21	ایلام	22.22
6	تهران	34.28	22	کهگیلویه و بویر احمد	22.22
7	بوشهر	33.33	23	اصفهان	21.92
8	چهارمحال و بختیاری	33.33	24	خوزستان	20.370
9	خراسان شمالی	33.33	25	لرستان	20.37
10	گلستان	33.33	26	زنجان	20
11	هرمزگان	33.33	27	البرز	16.66
12	مازندران	30.55	28	مرکزی	16.66
13	کردستان	27.77	29	خراسان جنوبی	12.5
14	همدان	27.77	30	سمنان	12.5
15	آذربایجان شرقی	27.19	31	قم	5.55
16	خراسان رضوی	26.85	---	میانگین کشوری	27.02

با توجه به آمارهای جدول شماره ۳ میانگین کلی کرسی‌های کسب شده توسط اصول‌گرایان در استان‌های کشور ۵۰.۰۸ درصد می‌باشد که اصول‌گرایان با عملکردی بهتر نسبت به میانگین کشوری، میانگین ۶۱.۹۰ درصد را به نام خود به ثبت رساندند و به لحاظ مؤفقت، استان تهران چهارمین استان برای جناح اصول‌گرایی بود.

جدول ۳- میانگین درصد آرا کسب‌شده توسط اصول‌گرایان در ادوار ششم تا یازدهم انتخابات مجلس شورای اسلامی

اسلامی

منبع (Authors, 2023)

رتبه	نام استان	میانگین درصد آرا	رتبه	نام استان	میانگین درصد آرا
1	قم	94.44	17	مازندران	48.61
2	خراسان جنوبی	70.83	18	کرمان	46.66

46.29	همدان	19	66.66	مرکزی	3
45.83	بوشهر	20	61.90	تهران	4
44.73	آذربایجان شرقی	21	61.11	البرز	5
43.58	گیلان	22	61.11	کهگیلویه و بویر احمد	6
43.33	زنجان	23	60.41	کرمانشاه	7
38.88	ایلام	24	58.33	سمنان	8
38.09	اردبیل	25	58.33	فارس	9
38.09	گلستان	26	56.14	اصفهان	10
35.41	سیستان و بلوچستان	27	55.55	خراسان رضوی	11
33.33	آذربایجان غربی	28	54.62	خوزستان	12
33.33	چهارمحال و بختیاری	29	54.16	قزوین	13
29.16	یزد	30	53.70	لرستان	14
16.66	کردستان	31	53.33	هرمزگان	15
50.08	میانگین کشوری	---	50	خراسان شمالی	16

مطابق جدول شماره ۴ کاندیداهای مستقل نیز در دوره‌های مد نظر پژوهش میانگین ۲۲.۸۸ درصد کرسی‌های استان‌های کشور را در اختیار داشته‌اند که بررسی آمارها نشان می‌دهد در استان تهران اقبال بسیار کمتری نسبت به میانگین کشوری به نمایندگان مستقل وجود داشت و مستقلین در تهران با میانگین ۳.۸۰ درصد کرسی‌ها پس از استان قم، کمترین موفقیت را در بین تمامی استان‌های کشور داشتند.

جدول ۴- میانگین درصد آرا کسب‌شده توسط نمایندگان مستقل در ادوار ششم تا یازدهم انتخابات مجلس شورای

اسلامی

منبع (Authors, 2023)

رتبه	نام استان	میانگین درصد آرا	رتبه	نام استان	میانگین درصد آرا
1	کردستان	55.55	17	بوشهر	20.83
2	سیستان و بلوچستان	39.58	18	مازندران	20.83
3	ایلام	38.88	19	خراسان رضوی	17.59
4	زنجان	36.66	20	خراسان جنوبی	16.66
5	چهارمحال و بختیاری	33.33	21	خراسان شمالی	16.66
6	گیلان	30.76	22	کهگیلویه و بویر احمد	16.66
7	آذربایجان غربی	29.16	23	مرکزی	16.66
8	سمنان	29.16	24	یزد	16.66
9	گلستان	28.57	25	کرمان	15

14.81	فارس	26	28.07	آذربایجان شرقی	10
14.58	کرمانشاه	27	26.19	اردبیل	11
13.33	هرمزگان	28	25.92	همدان	12
8.33	قزوین	29	25.92	لرستان	13
3.80	تهران	30	25	خوزستان	14
0	قم	31	22.22	البرز	15
22.88	میانگین کشوری	---	21.92	اصفهان	16

میزان مشارکت و جناح‌های پیروز

یکی از نکاتی که در هر دوره از انتخابات مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است، میزان مشارکت افراد واجد شرایط در انتخابات می‌باشد. آمار ستاد انتخابات وزارت کشور در انتخابات ادوار ششم تا یازدهم مجلس شورای اسلامی بیانگر این است که در دوره دهم با حضور ۵۰٪ واجدین شرایط، بیشترین میزان مشارکت در طول ۶ دوره اخیر در استان تهران رقم خورده است. پس از دوره دهم، دوره‌های نهم و ششم با ثبت به ترتیب ۴۸٪ و ۴۷٪ در رتبه‌های بعدی میزان مشارکت قرار می‌گیرد (ستاد انتخابات وزارت کشور، ۱۳۹۸).

بررسی و تحلیل نتایج انتخابات و تطبیق آن با میزان مشارکت در این دوره‌ها بیانگر این است که با افزایش میزان مشارکت، اصلاح‌طلبان عملکرد نسبتاً بهتری را به ثبت رساندند. برابر جدول شماره ۵ در طول ۶ دوره اخیر، در ۳ دوره ششم، نهم و دهم میزان مشارکت در استان تهران بالای ۴۰ درصد بود که در دوره‌های ششم و دهم اصلاح‌طلبان پیروز انتخابات بودند و دوره نهم نیز با ورود اکثریت کاندیداهای اصول‌گرا به مجلس شورای اسلامی به اتمام رسیده است.

از طرفی در سه دوره هفتم، هشتم و یازدهم نیز میزان مشارکت در استان تهران کمتر از ۴۰ درصد به ثبت رسیده که در تمامی این ادوار گرایش غالب حاضر در مجلس شورای اسلامی را اصول‌گرایان به نام خود به ثبت رساندند.

جدول ۵- میزان مشارکت در انتخابات ادوار ششم تا یازدهم مجلس شورای اسلامی و گرایش‌های پیروز

دوره انتخاباتی	میزان مشارکت در تهران	میزان مشارکت در کل کشور	گرایش غالب
دوره ششم	۴۷ %	۶۷ %	اصلاح‌طلبان
دوره هفتم	۳۷ %	۵۱ %	اصول‌گرایان
دوره هشتم	۳۱ %	۵۵ %	اصول‌گرایان
دوره نهم	۴۸ %	۶۴ %	اصول‌گرایان
دوره دهم	۵۰ %	۶۱ %	اصلاح‌طلبان

دوره یازدهم	26 %	42 %	اصول‌گرایان
-------------	------	------	-------------

نتیجه‌گیری:

با وجود برگزاری انتخابات متعدد در جمهوری اسلامی ایران، لیکن پژوهش در حوزه جغرافیای انتخابات به میزان نسبتاً اندکی صورت گرفته است و تمرکز این تحقیقات نیز عمدتاً انتخابات ریاست جمهوری بوده است. همان‌طور که پیش از این نیز عنوان شد انتخابات دریاچه ورود و دخالت مردم در آینده سیاسی کشورشان می‌باشد؛ لذا جغرافیای انتخابات این امکان را فراهم می‌سازد تا دولتمردان شناخت بیشتری از مردم و سلاقی آن‌ها به دست آورده و تلاش هدفمندتری برای تأثیرگذاری بر شهروندان و کسب آرای آن‌ها داشته باشند. عوامل متعدد اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی در نتیجه انتخابات تأثیرگذار است و جغرافیای انتخابات نیز سعی دارد تا ابعاد جغرافیایی این فرآیند را مورد بررسی و تحلیل قرار دهد. در این پژوهش تلاش شده الگوهایی از عملکرد جناح‌های سیاسی اصلی کشور در انتخابات دوره‌های ششم تا یازدهم مجلس شورای اسلامی در استان تهران ارائه شود.

آمارهای به دست آمده در این پژوهش نشان می‌دهد هیچ‌کدام از جناح‌های سیاسی نتوانسته‌اند در طول ۶ دوره مد نظر پژوهش در حوزه‌های انتخابیه استان تهران، ۵ و یا ۶ مرحله پیروز انتخابات باشند و به عبارتی علی-رغم پیروزی نسبی اصول‌گرایان در هیچ‌یک از حوزه‌های انتخابیه استان تهران، نتایج انتخابات «ایستا» نبوده و جهت‌گیری سیاسی اکثریت حوزه‌های انتخابیه استان «متنوع و سیال» است. نکته دیگر ناکامی کاندیداهای مستقل در انتخابات استان تهران می‌باشد که از استان تهران به نسبت سایر استان‌های کشور میانگین بسیار کمتری از مستقلین در مجلس شورای اسلامی در ادوار ششم تا یازدهم حضور داشتند که البته این امر را می‌توان با تمرکز تبلیغات جناح‌های سیاسی کشور در شهر تهران و رأی‌دهی مردم به لیست‌های انتخاباتی جناح‌ها مرتبط دانست.

در موضوع نمایندگان اناث راه‌یافته به مجلس شورای اسلامی، نتایج پژوهش بیانگر این است که کاندیداهای اناث اصول‌گرا مؤفق به کسب کرسی‌های بیشتری نسبت به اصلاح‌طلبان شده‌اند. لیکن مطابق جدول شماره ۶ مشخص می‌شود در جناح اصلاح‌طلبی نسبت به کل کرسی‌های کسب‌شده در طول دوره‌های ششم تا یازدهم فرصت بیشتری برای کاندیداهای اناث وجود داشته است به نحوی که از ۷۲ کرسی نمایندگی در ادوار مد نظر، تعداد ۱۵ کرسی در اختیار نمایندگان اناث اصلاح‌طلب بوده است و این در حالی است که در جبهه مقابل از مجموع ۱۳۰ کرسی، تعداد ۱۸ کرسی به نمایندگان اناث اصول‌گرا تعلق داشته است.

جدول ۶- عملکرد کلی کاندیداهای اناث جناح‌های سیاسی در ادوار ششم تا یازدهم مجلس شورای اسلامی

منبع (Authors, 2023)

نسبت نمایندگان اُنات به کل نمایندگان	تعداد نمایندگان اُنات	تعداد کل نمایندگان	جناح سیاسی
20.83 %	15	72	اصلاح‌طلبان
13.84 %	18	130	اصول‌گرایان
0	0	8	مستقلین

نکته دیگری که در رابطه با این پژوهش تحصیل شده اثرگذاری جناح سیاسی پیش‌تاز هر دوره بر میزان مشارکت و گرایش پیروز در دوره‌های بعدی است. کمترین میزان مشارکت در ادوار ششم تا یازدهم مجلس شورای اسلامی در استان تهران به ترتیب در دوره‌های یازدهم، هشتم و هفتم به ثبت رسیده است. این آمار در حالی به ثبت رسیده است که در دو دوره از سه دوره ذکر شده (دوره‌های هفتم و یازدهم مجلس شورای اسلامی)، اصلاح‌طلبان جناح حاکم بر مجلس در دوره قبل‌تر بودند. با توجه به این موارد می‌توان نتیجه گرفت در دوره‌هایی که اصلاح‌طلبان کرسی‌های بیشتری را در مجلس در اختیار داشتند در دوره‌های بعدی میزان مشارکت کاهش یافته است. از سوی دیگر آمارها نشان می‌دهد با افزایش میزان مشارکت اصلاح‌طلبان کرسی‌های بیشتری را در مجلس شورای اسلامی در اختیار داشتند.

کتابنامه

1. Agnew, John (1997), *Place and Politics: The Geographical Mediation of State and Society*, Allen & Unwin, Boston, London: MA. 1997
2. Azami, Hadi, Heydari, Jahangir (2013), *Analysis of the Relationship Between Social Capital in Political Participation in Elections (the Case of Citizens of Kohdasht)*, National Conference on Geography of Elections, May 2013, Tehran, Kharazmi University, pp. 1-37
3. Dara, Jalil, Sadeghi, Elaha (2021), *Political Parties in the Election System of the Islamic Republic of Iran, Harms and Solutions*, Strategy Quarterly, Volume 30, Number 99, Summer 2021, pp. 363-391
4. Internet portal of Imna news agency, *The Composition of Parties in Different Periods of the Islamic Council and the Level of Participation*: www.imna.ir/news/410472
5. Internet portal of Islamic Council Documents Center: <https://www.ical.ir>
6. Internet portal of Islamic Council Research Center: <https://rc.majlis.ir/fa>
7. Internet portal of ISNA news agency, *Council Election Results and Trends Table*: <https://www.isna.ir/news/94121006540>
8. Internet portal of Khabaronline news agency, *Table of Names and Political Orientation of 30 Representatives of Tehran in the 9th Parliament*: www.khabaronline.ir/news/211365
9. Internet portal of National Statistics Center of Iran: <https://www.amar.org.ir>
10. Internet portal of Tehran province at the address: <https://www.ostan-th.ir>
11. Internet portal of the Islamic Council News Agency: <https://www.icana.ir/Fa>

12. Internet portal of the Ministry of Interior: <https://www.moi.ir>
13. Kaviani Rad, Morad (2007). *The Geography of Elections*. Strategic Studies Quarterly, Volume 10, Issue 37, pp. 481-505.
14. Kaviani Rad, Morad, Veisi, Hadi (2008). *Study of the Influence of Neighborhood on Presidential Elections in Iran*. Geopolitics Quarterly, Issue 13, pp. 1-20.
15. Kaviani Rad, Morad, Azizi Kaveh, Ali (2012), *Explaining the relationship between geography and elections (geography of elections)*, National Conference on Geography of Elections, May 2012, Tehran, Khwarazmi University
16. Kaviani Rad, Morad, Qarebeigi, Mosayeb (2019), *Geography of Elections of Foundations, Concepts and Approaches*, Second Edition, Tehran, Strategic Studies Research Center Publications
17. Lotfi, Heidar, Abdollahzade, Ali (2017). *Geographical Analysis of Citizens' Votes in Fars Province in the Eleventh Presidential Election*. Scientific-Research Quarterly of New Perspectives in Human Geography, Volume 9, Issue 2, pp. 33-49
18. Mehr News Agency website, *The Table of Representatives Admitted to The Ninth Parliament By Political Orientation*: www.mehrnews.com/xhbVm
19. Muir, Richard (2000), *A New Introduction to Political Geography*, translated by Mirheydar Valley, first edition, Tehran, Armed Forces Geographical Organization
20. Pishgahi Fard, Zahra (1995), *Election Geography*, Journal of Geographical Research, No. 33, pp. 43-66
21. Pishgahi Fard, Zahra (2000), *National Geographic Plan of Parliamentary Elections in Iran*, Tehran, Islamic Council Research Center
22. Pishgahi Fard, Zahra (2008), *Geographical Basis of the Origin of People's Votes in the Eighth Election Period of the Islamic Council*, Geopolitics Quarterly, Year 4, Number 2, pp. 109-130
23. Pishgahi Fard, Zahra, Baei Lasheki, Maryam (2008), *Analysis of the Electoral Behavior of Iranians (the case study of Nowshahr and Chalus constituencies in the elections of the 8th term of the Islamic Council)*, Human Geography Research Quarterly, 1st year, 3rd issue, pp. 93-112
24. Pishgahi Fard, Zahra, Seyedi Asal, Seyed Mohammad (2013), *Studying the Process of Political Participation and Factionalization of the People of Ardabil Province in the Eight Periods of the Islamic Council Elections*, National Conference on Election Geography, May 2013, Tehran, Khwarazmi University
25. Razi, Davood (2001). *A Comparative Study of Social Factors Influencing People's Participation in the Presidential Elections of Iran's Six Terms*. Journal of Humanities, Al-Zahra University, Volume 11, Issue 37, pp. 193-236.
26. Safarshali, Reza (2015), *Investigating the voting behavior of Iranians in the elections of the Islamic Council*, Strategic Studies Quarterly, 18th year, autumn 2014, number 3, pp. 119-138
27. Shahram Nia, Seyyed Amir Massoud, Molaei, Saber (2009), *Analysis of the impact of teachers' political awareness on participation in elections (a case study of teachers in districts 1 and 3 of Isfahan)*, Political Science Journal, 6th year, 1st issue
28. Tasnim News Agency's website, *Review of the Political Composition of the 9th Term of the Islamic Council*: <https://tn.ai/1015814>
29. Taylor, PG, RJ Johnston (2007), *Geography of Elections*, translated by Zahra Pishgahi Fard and Rasoul Akbari, Tehran, Qoms Publishing House